

A Matter of Trust: Cooperative Print Storage and Shared Archiving Initiatives

Järjestyksessään kuudes, ensimmäistä kertaa Kuopion ulkopuolella pidetty Kuopio-konferenssi keräsi koolle noin 80 kirjastoalan ammattilaista Europasta sekä Amerikasta ja Australiasta.

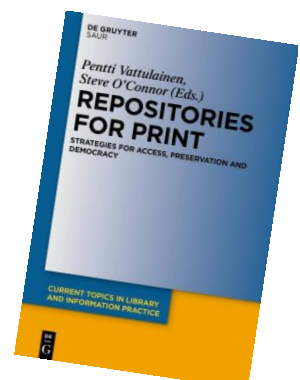
Kolmipäiväisen konferenssin teemoiksi oli valittu *Cooperative storage facilities as service providers (Yhteistoiminnalliset varastot palvelun tuottajina)* ja *Shared or distributed archiving initiatives (Yhteiset tai jaetut arkistointipalvelut/-toimijat)*. Esitysten punaisena lankana oli kertoa, miten yhteisesti tuotetut palvelut on mahdollista toteuttaa, millaisia velvoitteita yhteisesti tuotetut varasto- ja/tai arkistopalvelut osallistujatahoilta vaativat, miten kokoelmat saadaan näkyville ja löydettäviksi? Mitä tällainen maksaa ja miten näitä palveluita on mahdollista hallinnoida ja kehittää?

Esitykset löytyvät täältä: <http://www.ub.unibas.ch/ub-hauptbibliothek/wir-ueber-uns/termine-veranstaltungen/kuopio-conference/programme/>

Ennen varsinaisen ohjelman alkamista vietettiin **Pentti Vattulaisen** ja **Steve O'Connorin** toimittaman *Repositories for Print: strategies for access, preservation and democracy* –kirjan julkistamistilaisuutta.

Kirjaa tilataan Varastokirjastokirjaston kokoelmiin sekä henkilökunnan lukukappaleeksi.

Koska esitykset löytyvät verkosta, en ryhdy tässä referoimaan sisältöjä esitys esitykseltä. Kerron kuitenkin omista kokemuksistani ja etenkin viimeisen konferenssipäivän vierailukohteesta.

Ensimmäisenä tuntemukseni oli, että kirjastoissa on parhaillaan menossa ”sukupolvenvaihdoskausi”. Usea aiemmin mukana ollut oli jäänyt eläkkeelle ja seuraaja oli ensimmäistä kertaa paikalla. Näin myös minun tapauksessa. Oli erittäin kiinnostavaa jutella eri-ikäisten ja –taustaisten kollegoiden kanssa; samalla kävi selväksi se, miten poikkeuksellinen suomalainen varastokirjastomalli on verrattuna muihin: valtio rahoittaa ja käyttäjinä ovat kaikki sektorit, lisäksi toiminnan turvaava laki on sekin ainutkertainen.

Toiseksi opin, että varastokirjastomaisesti toimivat kirjastot voivat pohjautua itsenäisten – kahden tai useamman - toimijoiden keskinäisiin sopimuksiin. Lähtökohtana on ollut tarve keskitetylle varastoinnille. Tämän jälkeen on sovittu vastuunjaosta, rahoituksesta, käytännön periaatteista. Esimerkiksi aineiston omistajuus ei automaattisesti siirry, vaan jää ennalleen.

Kolmas havaintoni oli, että painetun, elektronisen tai esineellisen tiedon säilyttäminen ja edelleenvälittäminen voi olla huomattavaa liiketoimintaa. Tiedon varastointi, käyttö ja välittäminen voidaan tuotteistaa niin, että on kannattavampaa käyttää asiaan erikoistunutta yritystä kuin ryhtyä itse luomaan toimivaa mallia. Näin esimerkiksi Amerikassa, missä mm. Iron Mountain –niminen yritys on tuotteistanut tiedon varastoinnin ja käyttöön asettamisen.

Kahteen asiapitoiseen päivään mahtui teoreettisia ja konkreettisia esimerkkejä. Oma puheenvuoroni oli ”kädet savessa” –tyyppinen tapauskertomus rästiprojektistamme. Suomalainen Varastokirjasto on esimerkillinen menestystarina monella tapaa ja toiminut mallina monille varastokirjastotoimijoille. Se, miten kertyneistä aineistorästeistä selvittiin, on hyvä esimerkki toimivasta yhteistyöstä eri kirjastojen välillä.

Joskus on lähdeittävä kauemmaksi, jotta näkee lähelle. Suomalaisen Varastokirjaston rooli ja toimintamallin ainutkertaisuus avautui nyt aiempaa selvemmin. Tapa, jolla varastokirjastotoiminta maassamme on järjestetty, on toiminut mallina muille. Mutta samaa toiminta- tai hallintomallia ei muualla ole. Kirjaston asema ministeriön alaisuudessa ja valtion budjettirahoitus, laki ja asetus, kirjastosektoreita tasavertaisesti palveleva toiminta ovat edelleen niitä seikkoja, jotka nähdään suomalaisen varastokirjastotoiminnan menestystekijöinä.

Viimeisenä konferenssipäivänä pääsimme tutustumaan Luzernissa sijaitsevaan kuuden itsenäisen tiedekirjaston perustamaan varastokirjastoon (Kooperative Speicherbibliothek Schweiz; https://de.wikipedia.org/wiki/Kooperative_Speicherbibliothek_Schweiz). Erikoiseksi paikan tekee se, että varastointi ja materiaalin käyttö on automatisoitu. Kirjastossa työskentelee 7 henkilöä.

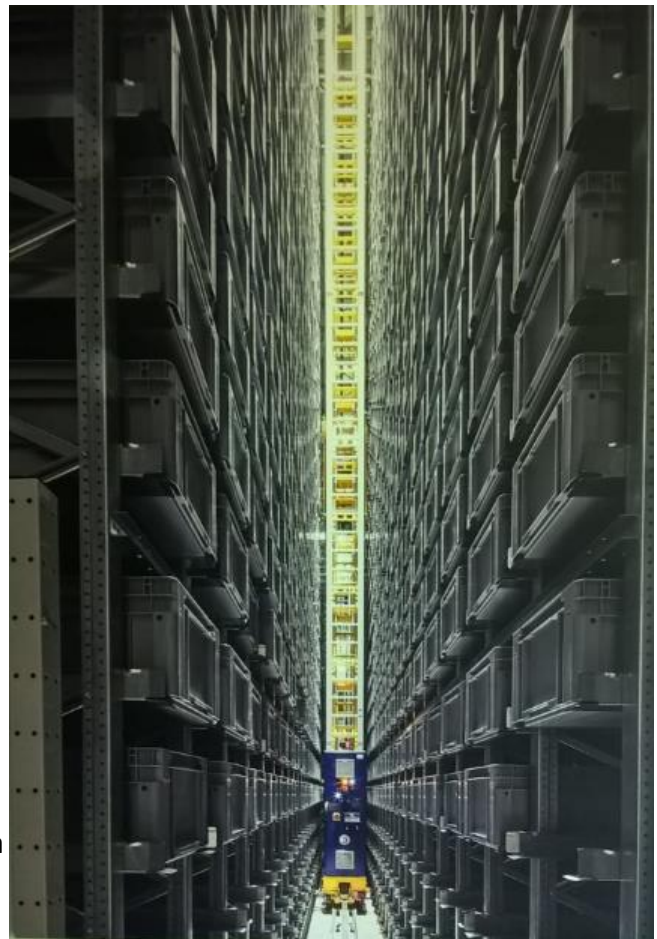

Robottiikka huolehtii aineiston hyllyyn siirron ja hyllynoudot. Varastotila on 15 metriä korkea, ilmanala vastaa ohutta vuoristoilmaa. Varastotiloissa ei työskentele ihmisiä lainkaan.

Aineisto saapuu kirjastoista valmiiksi luetteloituna. Tämän jälkeen se saa paikkansa varastoon siirrettävästä laatikosta ja robotti siirtää täyden laatikon varastoon. Lainapyyntö kohdistuu tiettyyn niteeseen, joka sijaitsee nidetietoihin merkatussa laatikossa. Näin robotti tunnistaa oikean laatikon ja tuo sen käsittelijälle.

Kaikkiaan varastossa on n. 4 miljoonaa nidettä, monografioita ja sarjajulkaisuja. Tontilla on laajentumisvaraa niin, että siihen on mahdollista rakentaa vielä 2-3 samankokoista varastoyksikköä lisää.

Kirjaston perustamiskustannukset alkaen tontista päätyen valmiiseen rakennukseen ovat olleet n. 29 m€. Rakentaminen kesti kaikkiaan 2 v. Kirjasto avattiin kesällä 2016.

Suomalaisedustus – kolme kirjastolaista sekä kolme arkkitehtiä – jäi virallisen vierailuosuuden jälkeen vielä keskustelemaan rakentamis- ja käyttökokemuksista. Vierailu oli ajatuksia herättävä ja varsin hyödyllinen. Ainakin se pisti ajattelemaan automaattimallia vakavasti, mikäli Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston yhdistyminen päätetään toteuttaa. Tässä tapauksessa suunnitteluun on järkevää esittää aikalisä ja pohtia automatisoitua varastointia vaihtoehtona nykyisenkaltaiselle perinteiselle mallille.